

Olga Căpățână

Vreau acasă

Olga Căpățână

Vreau acasă

Editura ARC

Redactor: *Inga Druță*
Coperta: *Mihai Bacinschi*
Redactor tehnic: *Mihai Dimitriu*

Desen copertă: *Olga Căpățână*

Editura Arc
str. G. Meniuc nr. 3, Chișinău, MD 2009;
tel.: (+373 22) 73-36-19, 73-53-29; fax (+373 22) 73-36-23
e-mail: info.edituraarc@gmail.com; info@arc.moldnet.md; www.edituraarc.md

DIFUZARE

SC ALLAS TRADING SRL
500256, Brașov, jud. Brașov, str. Jepilor nr. 6, bl. A6B, ap. 7;
tel.: 0368-452038; fax: 0368-452039
e-mail: books@allas-trading.com; www.cumparacarti.ro

© Olga Căpățână
© Editura Arc, pentru prezenta ediție, 2021

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

Căpățână, Olga.

Vreau acasă / Olga Căpățână; coperta: Mihai Bacinschi. – Chișinău : Arc,
2021 (Bons Offices SRL). – 256 p.

300 ex.

ISBN 978-9975-0-0511-1.

821.135.1(478)-31

C 20

Vera era o fată cu nazuri. Energia nestăvilită de adolescentă o îndemna să fie prima în toate. La ore răspundea înaintea tuturor, chiar și atunci când nu era întrebată. Îi privea de sus pe cei de vârsta ei. Se putea altfel? Era întotdeauna îmbrăcată frumos. În fiecare an mergea la „Artek”¹, iar vara trecută a fost și în străinătate, în Bulgaria, la Nisipurile de Aur. Ce vedeau ceilalți copii? Tabere de pionieri în preajma orașului sau vacanțe petrecute la bunicii de la țară? Fetele râvneau să fie ca ea, băieții o plăceau. Auzea însă și vorbe pizmașe despre ea. Nu le punea la inimă. Sentimentul de mândrie, pe care îl încerca datorită situației sale, triumfa întotdeauna. Avea convingerea că era, pur și simplu, invidiată.

Era dintr-o familie bună, înconjurată mereu de dragoste și având de toate. Nu în zadar pe mamă-sa o chema Liubov². Tata îi zicea Liuba-Liubov. Și o iubea nestăvilit pe Liuba lui frumoasă, o rusoaică înaltă, cu părul blond, coborâtă parcă din paginile revistei *Burda*: Ilie o întâlnise în Kazahstan, unde plecase cu echipa de studenți de la Uni-

¹ Artek – tabără internațională pentru copii, situată pe coasta de sud a Crimeii, în satul Gurzuf. În perioada sovietică, era cea mai cunoscută tabără de pionieri din URSS și o carte de vizită a organizației de pionieri a țării.

² Dragoste, în rusă.

versitatea de Stat, în vacanța de vară. În fiecare an studenții de la instituțiile de învățământ superior mergeau să lucreze pe șantierele unor orașe din Uniunea Sovietică, la deștelenire sau alte obiective strategice. Liubov Timofeeva era studentă la Institutul de Comerț din Sverdlovsk, secretar al comitetului comsomolist, frunțașă în toate. I-a plăcut flăcăul înalt, frumos, deștept, cam modest și tăcut. L-a învăluit cu privirea ei pătrunzătoare, cum învăluie volbura plantele din jurul ei și le domină. Ilie s-a pierdut în ochii ei frumoși, i s-a părut că întâlnirea cu Liubov este cea mai mare recompensă a vieții, care a și devenit dragostea vieții sale. A revenit în septembrie în Moldova, Liuba a plecat în Ural, luând cu ea inima, gândurile și sufletul băiatului. A urmat un an plin de scrisori de dragoste, iar vara a vrut să meargă la Ekaterinburg, pardon, Sverdlovsk, ca să-i ceară mâna fetei de la părinții ei, dar Liuba i-a spus că vine ea să vadă Moldova. A venit, i-a plăcut și a rămas.

S-au căsătorit fără ca Ilie să-i vadă părinții, mama lui a primit-o, Liuba i-a sărutat mâna, ea a luat-o de umeri și a sărutat-o pe obraji. După căsătorie Liuba a luat în mâinile sale hățurile familiei și bine a făcut, pentru că Ilie se vedea profesor la școală, nefiind ambițios. Liubov l-a ridicat pe treptele carierei, îl tot împingea din spate – încă o treaptă, încă puțin, încă mai sus. Ea singură putea ajunge conducător, dar îl iubea din tot sufletul și-l ajuta în toate pe Ilie, pe care îl numea Iliușa. Limba moldovenească³ a învățat-o, chiar dacă nu avea nevoie, toți vorbeau rusa. Se înțelegea cu soacra, care vorbea câine-câinește rusa. Acasă se vorbea

³ Limbii române i se spunea oficial limbă moldovenească în Moldova socialistă.

când rusește, când moldovenește, fetele învățau în școală moldovenească, să cunoască bine limba țării unde s-au născut. Așa îi va împăca pe toți.

Părinții Verei ocupau posturi de răspundere. Tatăl său lucra la Comitetul de Partid, iar mama – la secția de comerț a comitetului executiv. Bineînțeles, Vera și soră-sa mai mică, Nadia, aveau de toate. Ce-i drept, surorile erau foarte diferite. Vera era sportivă și amatoare de aventuri, mereu în frunte, leit maică-sa la caracter, dar îi semăna la înfățișare tatei, mai mult bunicii. Nadia era liniștită, se juca de una singură și asculta deseori cântece pentru copii la magnetofonul său. Nu scăpa, de asemenea, nicio emisiune radiofonică „Teatru la microfon”, o interesa foarte mult. Și citeau cărți diferite: Nadia citea despre teatru, cultură, muzee, iar Vera, despre eroi, aventuri și tot ce găsea despre medicină.

Mama ei spunea că Vera va deveni merceolog, pentru că, astfel, va putea găsi întotdeauna o slujbă pentru fetița ei. În Uniunea Sovietică a existat întotdeauna o penurie de mărfuri, atât în ceea ce privește industria ușoară, cât și cea alimentară. Intrați în orice magazin, ce o să cumpărați? Da, așa e, rahat cu apă rece. În timp ce vânzătorii sau merceologii au de toate, ca în basme. Vera însă voia să se facă doctor.

Familia Verei locuia într-un cartier de elită, deși nu era în centru, se afla în preajma unui parc frumos. Au adus-o și pe bunica de la țară, procurându-i un apartament într-un imobil construit prin sistemul cooperatist. Pe numele tatălui nu trebuia trecut nimic. El e comunist și nu își poate permite așa ceva. Iar ei, mamei lui, învățătoare cu vechime în muncă, i se permite. În plus, ea nu este o simplă

învățătoare, ci una emerită. Așa că au plătit prima tranșă, casa a fost construită, au achitat treptat toată suma și iată că bunica locuiește acum într-un apartament cu două camere, nu departe de locuința lor.

Chiar din prima zi, când au aflat că vor avea un copil, Ilie și Liuba visau ca acesta să fie băiat, dar exact peste nouă luni a venit pe lume o fetiță. Tatăl credea că al doilea copil va fi băiat, de aceea a numit-o pe fetița Vera⁴. Când a mai venit pe lume o fetiță, tata nu și-a pierdut speranța că soarta îl va ferici cu un băiat, numind-o, astfel, Nadejda⁵. Ai casei îi ziceau Nadia sau Nadiuța. Vera, bineînțeles, era alintată Veruța. În perioada celei de-a treia sarcini, familia era sigură că se va naște un băiat. Chiar și semnele știute de bătrâni arătau asta. Chinurile facerii au început brusc. Ilie nu era acasă. Vera și Nadia erau la școală, iar bunica făcea cumpărături. Din cauza durerilor puternice, Liuba nu s-a putut târî până la telefon. Au găsit-o zăcând la podea, în coridor, într-o baltă de sânge. Nici mama, nici copilul nu au putut fi salvați. Era un băiat.

Ilie, un om slab, nu s-a mai bucurat de viață. Odată cu soția sa, el și-a pierdut și punctul de reper, busola, neștiind încotro s-o apuce și cum să trăiască mai departe, și, cel mai important, pentru ce? Toată fericirea lui era Liubov.

După înmormântare, Ilie a dat-o pe băutură. Nu mai avea cine lupta pentru el. De maică-sa nu asculta. Se uita la ea cu ochi pustii. Doar o rugase să stea cu Liuba acasă, iar ea nu l-a ascultat. A plecat la magazin, să stea la coadă după lapte. Să-l ia naiba de lapte! De parcă el nu putea să-i

⁴ Credință, în rusă.

⁵ Speranță, în rusă.

aducă lapte. De cât avea nevoie? De o tonă? S-a dus la magazin!

Ca să vezi, fiind o fire onestă, modestă, bunica se sfia, nu era obișnuită să i se aducă produse acasă. Păi, de ce i-au cumpărat un apartament alături? Ca s-o ajute pe noră-sa, nu să stea la coadă. Acum ea se uita la el cu ochi vinovați. Fetele erau prea mici ca să-i facă morală tatălui lor. Altcineva nu poate lupta pentru el. Mai întâi a fost compătimit, apoi i s-a dat o mustrare. I s-a mai aplicat o sancțiune orală, apoi una în scris, cu consemnare în cartea de muncă, după care a fost concediat. Așa ceva nu s-a practicat niciodată, mai ales, în cazul membrilor partidului comunist. Însă timpurile se schimbă. Cineva din superiori, de acolo, de la Moscova, și-a propus să curețe rândurile partidului comunist. Să fie concediați hoții, trântorii, bețivanii și afemeiații. Auzi, tu? Și cine va rămâne în rândurile partidului? Ilie s-a supărat și mai tare pe viață, pe partid, pe foștii tovarăși. Până și fiicele sale erau vinovate. El, numai el, era martirul. După moartea mamei, Vera și-a asumat toate grijile familiei: să spele rufele, să meargă la magazin, să gătească... Ca într-o familie obișnuită, ca la toată lumea.

Bunica și-a închis apartamentul și s-a mutat la ei să le dea o mână de ajutor. De fapt, Vera nu-și mai aduce bine aminte cum a trăit până la șaisprezece ani. Școala, două-trei prietene de ocazie, trei-patru cercuri facultative, cum ar fi cel dramatic, în rest, cărțile erau pasiunea ei. Mai făcea și sport. În ceea ce o privește pe soră-sa Nadia, ea citea, citea, citea... Când mama era în viață, o alunga afară să joace volei, să se plimbe cu bicicleta: copilul nu ieșea deloc din casă, să ia și el un pic de aer. Acum nu mai e nimeni care să o alunge afară, iar Vera nu mai avea timp pentru cărți.

Bunica o lăuda: „Nadia noastră este tare deșteaptă!” Verei îi plăcea să stea la taifas cu bunica. Chiar și despre cele mai importante lucruri bunica vorbea într-un fel al ei, astfel încât Vera înțelegea imediat totul. Îi explica glumind. Așa vorbea ea. Apoi bunica a făcut o hemoragie cerebrală, care i-a paralizat partea dreaptă a corpului. Zăcea neputincioasă, nu putea fi lăsată singură. La început, stăteau la căpătâiul ei pe rând. Apoi tatăl a plecat de acasă, nu mai putea să-și irosească viața în halul acesta. Vera și Nadia au rămas cu bunica. În plus, Vera mergea la serviciu. Ea spăla intrările și scările în casele nomenclaturii de partid, în care locuiau foștii prieteni ai părinților săi. Ei adunau bani pentru a o remunera, fiindu-le, într-un fel, milă de familia Liubei.

Vera dădea uneori pe la școală. Să scrie lucrările de control obligatorii, să prezinte temele pentru acasă, să răspundă repede la întrebări... Iar prietenele de ocazie și cercurile facultative au dispărut de la sine. Nu dispunea de timp. Tot timpul ei era pentru bunică și pentru soră. Și acasă avea multe treburi de făcut. Bine că cel puțin tatăl a plecat. Astfel, avea de spălat și de gătit mai puțin. Ce-i drept, și banii erau mai puțini. Vera era cea care trebuia să câștige bani. S-a mai angajat cu o jumătate de normă, așa că petrecea acasă tot mai puțin timp...

Bunica Leanca îi zise într-o zi:

- Vreau acasă...
- Unde acasă, bunica, în apartamentul tău?
- Nu, la casa mea, în sat.
- Ce o să faci acolo, buno? Singură? Eu nu pot merge cu tine, lucru, școală, Nadia...

– Știu, copila mea. Dar voi muri în curând și vreau în sat.

– Trebuie să găsec o mașină, altfel cum să te duc?

Elena a fost învățătoare la clasele primare. A făcut colegiul la Iași. S-a căsătorit cu un băiat din gospodari, din nordul Moldovei. Ea lucra la școală, iar el avea pământ, cai, vaci. Aveau gospodărie mare. Apoi au venit rușii. Soțul ei a dat de bunăvoie tot ce avea sovieticilor, a trecut cumva cam repede de partea lor, ei l-au făcut președinte al sovietului sătesc. Era mai bine așa, decât ridicat și trimis în Siberia. Oricum, aveau să le ia totul. Dar în '41 rușii au plecat, veneau românii înapoi. Știa că nu-i așteaptă nimic bun, soțul a plecat cu rușii. Unde? A aflat tocmai după război, când au revenit rușii. Ruși, români... Politică. Ce avea cu toate acestea Leanca? Ea îi învăța pe copii să scrie, să citească. Trebuia să-și crească unicul fiu, pe care îl iubea ca pe ochii din cap. Când soțul ei a plecat, Leanca și-a luat o valiză cu îmbrăcăminte, s-a închinat în fața socrilor, la care locuia, și a plecat la părinții ei, în Orhei. Acolo o va găsi soțul. El a găsit-o, desigur, a făcut cunoștință cu fiul său, dar a plecat înapoi în Rusia, pentru că se îndrăgostise de altă femeie cât a lucrat acolo. A cerut divorțul și nu s-au mai văzut. Leanca lucra la școală, a trecut, ca toată lumea, la alfabetul rusc. Ce putea face ea, putea schimba lumea sau orându-irea? Trăia pentru fiul său, nu s-a recăsătorit. Fiul ei, ca și taică-său, se îndrăgostise de o rusoaică. S-a împăcat și cu asta. Mai ales că nora o respecta. Dar ce importanță are? Ruși, români... oameni de omenie să fie. Politica nu e pentru Leanca. Le citea nepoatelor povești de Creangă, versuri de Eminescu, le povestea despre regele Mihai. Ea îl văzuse în tinerețe. Nu era bărbat mai frumos decât regele Mihai.

Dacă ar putea să ajungă acasă... Poate, măcar pentru o oră. Să-și ia rămas-bun de la prispă, de la pridvor. Să meargă la biserica unde a fost botezată.

Vera a rugat-o pe prietena mamei să-i dea mașina cu șofer, să se repeedă până la Orhei, e o aruncătură de băț, câteva ore încolo și înapoi. Prietena mamei era o femeie cumsecade și a ajutat-o pe Veruța. Cât chin trage ea, câte va mai avea de îndurat...

Peste o jumătate de an, bunica a făcut a doua hemoragie cerebrală și a murit. S-a zis, astfel, cu pensia bunicii, așa că Vera s-a văzut nevoită să lucreze și mai mult, dar nu avea încotro. Mai mult ca orice, îi lipsea privirea blândă, mâna ei milostivă. A lucrat în timpul vacanței ca dădacă la grădinița de copii din cartier. Așa a absolvit, oarecum pe neobservate, școala. Cu medalie de argint. Această medalie și prietena mamei au ajutat-o să fie admisă la Institutul de Stat de Medicină din Chișinău. A început să dea cu chirie apartamentul bunicii. Veronica Sergheevna, prietena mamei, le-a găsit chiriași. Nadia avea o indemnizație, iar Vera, bursă. Majorată. Se vor descurca cumva. Nadia creștea tăcută în lumea ei. Vera nu avea probleme cu ea. La școală era invitată doar la adunările de părinți. Slavă Domnului, măcar cu asta a avut noroc. Într-o bună zi, a venit tata. Vera a deschis ușa și inima i s-a strâns de durere. Nu mai era bărbatul elegant cu care se mândrea, care o ducea cândva pe umeri. Chinuit, slab, nebărbierit.

– Ai apărut? Ți-ai amintit că ai copii?

– Vreau acasă, Veruța. Voce jalnică.

Vera s-a sfătuit cu Nadia și ambele au hotărât să nu-l primească. Și-a părăsit mama bolnavă, doar bunica era mama lui. Ea se interesa mereu de el, până în ultima zi.

Avea nevoie de el. Acum a venit. La ce bun? Ele nu aveau nevoie de el. Dar ce era de făcut cu el? Au fost nevoite să-l primească. Tatăl lor ba lucra, ba renunța la muncă. Nimic nu-i convenea, considerând că totul era mai prejos de demnitatea sa. Ba pleca să stea la o coafeză, ba se certau la cuțite și ea îi dădea papucii. Ce mai vorbă, o rușine, nu tată! Dar cum rămâne cu „onoarea și conștiința epocii noastre”, cum era numit Partidul Comunist? În niciun fel, fiindcă nu numai că i s-a dat foaie de drum de la serviciu, dar și din partid a fost dat afară cu surle și trâmbițe.

Într-o zi, Ilie a dispărut. A fost găsit întâmplător într-o companie de bețivi, unde își bea ultimii bani, câștigați din vânzarea lucrurilor din fosta viață îndestulată. Nu mai recunoștea pe nimeni. Foștii lui colegi, la rugămintea Verei, au ajutat-o să-l interneze într-un spital bun, dar în zadar. Venea acasă, scotea lucrurile din apartament și le dădea pe votcă. Peste puțin timp a murit. După decesul tatălui, Nadejda urma să fie plasată într-un orfelinat. Vera a mers însă la casa în care locuiau prietenii mamei. Acolo rămăsese Veronica Sergheevna, care era soția președintelui comitetului executiv raional. Femeie bună, ea a sunat undeva, a rugat, apoi iar a telefonat, a strigat. A cerut ajutorul soțului său. Acela a ajutat-o și, astfel, Nadia a rămas acasă cu Vera, care trebuia în curând să împlinească optsprezece ani.

Vera voia foarte mult să devină medic, de aceea învăța mult. S-a angajat la spital. Muncea în zilele de odihnă și nopțile. Vera nu prea voia s-o lase pe Nadia singură noaptea, de aceea a hotărât să-i dea cu chirie camera care mai înainte fusese dormitorul părinților unei colege de facultate.

tate. Nu pentru bani, ci pentru ca aceasta să aibă grijă de soră-sa atunci când Vera lucra.

Lucica era de la țară. Tatăl său fiind președinte de colhoz, ea nu era nevoită să lucreze. El, evident, câștiga destul de bine ca să-i poată asigura studiile scumpului său odor. Iar când venea în capitală cu UAZ⁶-ul său, încărcat cu tot soiul de bunătăți, făceau o petrecere de pomină! Așa trăiau ele. O duceau destul de bine. Bani aveau de ajuns, mâncarea venea regulat din colhoz, iar fetele prețuiau mult prietenia.

De ce Lucica credea că ea, Vera, se ostenea ca un cal? Ba nu, nu e așa. Gărzile de noapte erau, desigur, istovitoare, dar nu lucra Vera precum calul școlii: speli și cureți toată secția, ajuți bolnavii, le dai oala de noapte sau îi conduci până la toaletă, doar spitalele noastre moldovenești au o singură toaletă pe etaj. Și poți să mai și dormi câteva ore. Medicii de gardă și asistentele aveau o atitudine binevoitoare față de ea. Îi permiteau să doarmă în camera asistentelor, pe canapea, iar uneori chiar și în cea a șefului de secție, unde era o canapea mare și moale. Viitorul medic nu era o simplă femeie de menaj. Dacă însă canapeaua era ocupată de schimbul de gardă, Vera putea să doarmă puțin și pe hol, unde se aflau fotolii, bune și acestea pentru o studentă.

Trei ani au zburat destul de repede. Acum Vera Cimpoi avea deja dreptul să lucreze ca asistentă medicală. Tot

⁶ Mașină de teren cu tracțiune 4x4, fabricată la Uzina de Automobile din Ulianovsk, care era repartizată preponderent președinților de colhoz sau șefilor regionali de partid.

în secția de oncologie, unde muncise până atunci. Lucica încerca s-o convingă să nu lucreze. Avea bursă și, pe deasupra, apartamentul bunicii le aducea lunar, de bine, de rău, cincizeci de ruble. Mai era și indemnizația Nadiiei. Unde mai pui că ele nu cheltuiau, în principiu, pentru mâncare. De ce să se ostenească precum calul școlii? Vera nu înțelegea ce-i cu „calul școlii”, iar Lucica i-a povestit râzând că, la țară, școala trebuie să aibă un cal, ca să lucreze pământul ce-i aparține. Dar directorul școlii mai folosește calul în scopuri personale. Apoi și șeful de studii are nevoie de cal. Și învățătorii cer uneori calul. Iar calul e un animal care trage și tace. Așa a apărut expresia „a munci precum calul școlii”.

Avea un serviciu normal, care oferea o bună experiență pentru un viitor doctor. Lucrările de control și tezele anuale erau o altă activitate și sursă de venit pentru Vera. Scria teze anuale pentru studenții care nu prea se rupeau după carte, aveau bani și puteau să plătească. Originalitatea viziunii și profunzimea gândirii la tezele de curs nu se prea impuneau. Dar fără originalitate și profunzime, ce puteai să scrii? Totul e scris demult, doar ceva de adăugat, ceva de eliminat și teza e gata. Scrierea tezelor nu era pentru ea o muncă, ci o desfătare și lărgire a orizontului cognitiv, iar pentru plăcerea asta se mai și plătea destul de bine...

Treburile casnice erau și ele un lucru obișnuit și nu chiar atât de greu. Ea și soră-sa se mulțumeau cu puțin. Vera nu le înțelegea pe femeile care se plângeau că menajul le istovește. Să gătești o oală de supă pentru două zile e cumva o ispravă mare? Iar faptul că speli rufele la sfârșit de săptămână presupune că ar trebui să ți se dea o medalie? Să treci, în drum spre casă, pe la magazin, ca să cumperi

pâine, iaurt și chibrituri înseamnă să aștepți o diplomă de merit? Toate astea sunt prostii. Era vorba de niște treburi de rutină. Păcat că îi rămânea foarte puțin timp pentru lectură. Făceau curățenie în trei, atunci când Vera era acasă. Ce-i drept, Lucica și Nadia o cruțau și, de multe ori, găteau și făceau curățenie singure, fără ea. Muncea mult, cu toată dăruirea, fără a obosi și a se plânge, însă „nu era prietenă cu colegii de lucru”, așa scria în „caracteristica” ei. Aroganța din copilărie i-a trecut, dar i-a rămas obiceiul de a privi pe toată lumea cu neîncredere, „de sus”. Din cauza acestui „de sus”, colegii nu o prea aveau la inimă. De unde să știe ei că nu era vorba de îngâmfare, ci că, pur și simplu, Vera își proteja spațiul personal împotriva tuturor celor care au intrat în viața ei după moartea mamei? Era considerată o carieristă, că altminteri de ce ar munci până să cadă pe brânci? Vera însă nu dorea decât să acumuleze experiență profesională. În plus, își amintea mereu de bunică-sa, iar pacienții ei erau și ei, la rândul lor, bunicile, mamele, surorile sau frații cuiva. Aceasta o făcea să-și dea toată osteneala.

Odată, în secția lor a fost internat un tânăr pentru a-și trata consecințele hepatitei. Aceasta se transformă desul de des în ciroză. La el, era doar o suspiciune, dar paza bună trece primejdia rea. Îi plăcea asistenta medicală, care era vioaie și ochioasă, și a început a-i face curte. Vera nu a avut vreo aventură niciodată. Când ar fi reușit? Da, îi făceau curte colegii de facultate, dar aceasta nu însemna că erau îndrăgostiți de fata care, fiind mereu ocupată, nu venea la seratele studențești, nu se ducea cu ceilalți la film, nici la strâns cartofi toamna în colhoz, aducând la decanat tot felul de certificate. Studenții aveau nevoie de teze, pe